

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminalistiky

Využití výjezdových psů u Policie České republiky

Bakalářská práce

Use of patrol dogs by the Police of the Czech Republic

VEDOUCÍ PRÁCE

pplk. Mgr. Tomáš Novotný

AUTOR PRÁCE

Jan Sommer, DiS.

PRAHA

2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Bohumíně, dne 18.02. 2022

Jan Sommer, DiS.

Poděkování

Rád bych tímto poděkoval svému vedoucímu práce pplk. Mgr. Tomáši Novotnému za velmi přátelskou a přínosnou spolupráci. Dále tímto děkuji své ženě za podporu a trpělivost během mého studia.

ANOTACE

Cílem bakalářské práce je komplexní pohled na problematiku služební kynologie a využití výjezdových psů u Policie České republiky. Za tímto účelem je v práci nejprve popsána historie a vývoj služební kynologie a vymezení základních pojmů. Dále je zde popsán současný stav služební kynologie Policie České republiky. Velká pozornost je zde věnována výcviku služebních psů se zaměřením na metody výcviku. Nepostradatelnou částí bakalářské práce je konkrétní případ využití služebního psa v praxi a jeho kladné využití ke společenskému prospěchu.

KLÍČOVÁ SLOVA

Služební pes, služební kynologie, výjezdový pes, výcvik služebního psa, metody výcviku, pachová stopa.

ANNOTATION

The aim of this bachelor's thesis is to provide a comprehensive insight into the issue of canine units and the use of patrol dogs by the Police of the Czech Republic. To this end, the thesis first describes the history and development of canine units and defines the basic concepts. The current state of canine units in the Police of the Czech Republic is then described. Great attention is paid here to training of service dogs with a focus on training methods. An indispensable part of the bachelor's thesis is constituted by a specific case of the use of a service dog in practice and its positive use to the benefit of society.

KEYWORDS

Service dog, canine units, patrol dog, service dog training, training methods, scent trail

Obsah

ÚVOD	8
1 Služební pes	9
1.1 Historie a vývoj služební kynologie	11
1.2 Počátky kynologie v četnické službě	13
1.3 Četnická kynologie po roce 1900	14
1.4 První policejní pes	15
1.5 Současný stav služební kynologie u Policie České republiky	17
1.6 Plemena služebních psů	18
2 Výcvik služebních psů	19
2.1 Reflex a dělení reflexů	19
2.2 Útlumy a jejich dělení	20
2.3 Přirozené vlastnosti psa	23
2.4 Socializace, význam psovoda	25
2.5 Metody výcviku	26
2.6 Chyby při výcviku	28
2.7 Pomocník a jeho význam při výcviku	29
2.8 Pach jako podnět	30
3 Využití služebního psa v policejní praxi	32
3.1 Skupiny speciálních kynologických činností	32
3.2 Skupina základních kynologických činností	39
4 POKYNY UPRAVUJÍCÍ PRAVIDLA VÝCVIKU V PRAXI	39
4.1 Výklad a upřesnění pojmů týkající se výcviku služebních psů	40
4.2 Obsah závazného pokynu ředitele ředitelství služby pořádkové policie č. 119/2017	41
5 Případová studie z policejní praxe	42
5.1 Postup psovoda při použití služebního psa	42

5.2	Případ vloupání do objektu sběrných surovin s kovovým šrotem	43
5.3	Analýza případu	45
ZÁVĚR	46
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	48
SEZNAM OBRÁZKŮ	50
SEZNAM PŘÍLOH	51

ÚVOD

Tématem této absolventské práce je současný stav služební kynologie u Policie České republiky. Důvodem zvolení daného tématu je autorův zájem o kynologii, a především jeho současné zařazení na oddělení služební kynologie Policie České republiky.

Využití služebních psů je velmi rozsáhlé. Služební psi jsou využíváni například k vyhledání a zadržení pachatele. Dále jsou využíváni k vyhledání pachové stopy a k vyhledání vystřelených nábojnic. Nelze opomenout služební psy kteří jsou vycvičeni k vyhledání nástražného výbušného systému, omamných a psychotropních látek, akcelerantů hoření, zbraní a podobně. Praxe ukázala, že služební pes je pro policii nenahraditelným pomocníkem, a to nejen díky jeho fyzickému potenciálu, ale i nenahraditelným čichem.

Psovodem se může stát každý kdo má kladný vztah ke zvířatům. Není to jednoduchá práce. Pes je živý tvor, a potřebuje každodenní péči. Výcviku služebního psa předchází spřátelení se psem, které spočívá v dlouhých procházkách, aby došlo k dokonalému kontaktu mezi psovodem a psem a v případě štěněte nelze opomenout řádnou socializaci což znamená, že mu musíte všechno ukázat, tak jako malému dítěti. Tato práce není v žádném případě podobná práci na obvodním oddělení Policie České republiky, kde Vám zpravidla skončí směna a jdete domů. V současné době je velkou výhodou, že psovodi můžou mít své čtyřnohé parťáky ubytované u sebe doma. Což velmi přispívá k většímu pracovnímu výkonu služebního psa.

Teoretickým cílem této práce bude shrnutí služební kynologie od historického vývoje po současný stav včetně použitých metod a postupů při výcviku a s tím souvisejících účinných právních norem a interních aktů řízení Policie České republiky. Teoretická část je zpracována na základě studia odborné literatury, účinných právních norem a interních aktů řízení Policie České republiky.

V části praktické je popis konkrétního praktického případu z praxe, týkajícího se uvedené problematiky. Praktickým cílem je tedy popis a analýza konkrétního případu z praxe.

1 Služební pes

Služební pes je v současné době označení pracovního psa odpovědného za bezpečí smečky tvořené lidmi a psem. Dříve byl jako služební pes využíván jakýkoliv větší pes. Praxe ukazuje, že lidské druhy dokáže spolehlivě ochránit jen takový pes, který má zděděné vlastnosti pro tuto práci. Pes, který na základě zděděných vlastností byl správnou výchovou a výcvikem od počátku formován ve služebního psa a v neposlední řadě pes jehož vlohy byly přizpůsobeny pravidlům života ve společenství psů a lidí. Konečný úspěch služebního psa závisí na speciálním stimulování a vedení psa, při kterém musejí spolupracovat všichni zúčastnění, např.: psovod, pomocník, rodina apod.

Služební pes zpravidla vykonává funkci ochranného psa. Je to tedy ochranná činnost a je chápána jako práce. Psovod a všichni zúčastnění, pokud chtějí docílit optimálního výsledku a na služebního psa se stoprocentně spolehnou, musejí dodržovat několik zásad.

- formování a výcvik psa pokládali za životní poslání, a ne v žádném případě za uspokojování vlastních potřeb
- měli fundované teoretické znalosti a své odborné znalosti správně uplatňovali v praxi
- vybírali pro výcvik a cvičili jen ty nejlepší psy a nezabývali se zvířaty, která nejsou pro život v lidském světě náležitě připravena
- psy od samotného počátku formovali správně a individuálně dle potřeby pro služební využití.

Nejdůležitějšími stavebními kameny teoretického základu jsou zděděné vlastnosti pro práci služebního psa, tedy zděděné vlohy, vaše iniciativa a způsob práce.

Zděděné vlastnosti neboli vlohy je nejvíce žádoucí pud. Nejdůležitější vlohou je společenský neboli smečkový pud. Společenský pud se vyznačuje správným zapojením služebního psa do smečky, která je nejčastěji tvořena psy a lidmi. V této smečce se projevují všechny pudy a instinkty služebního psa, např.:

skupinová hierarchie, obranný pud, ochranný pud. Účinnost těchto pudů a instinktů závisí na síle a vyrovnanosti zděděných vloh. Nejdůležitějším pudem, tzv. hnacím motorem služebního psa je pud dominance. Pud dominance, prosazení se. Dominance patří mezi vlohy, které nejdou vycvičit, jsou to pudy, které jsou psovi vrozeny. Síla tohoto pudu závisí u služebního psa na jeho agresivitě. Je tedy velmi důležité mít tento pud psa stále pod kontrolou ve spojení s ovladatelností. Dále je u služebního psa velmi důležitou vlohou jeho psychická odolnost, tvrdost na nepříjemné pocity a situace, např. odolnost snášet bolest, trest, porážku v boji, aniž by ho to dále ve výcviku negativně ovlivnilo. Neohroženost, odvaha je spojována se sebejistotou psa. Dráždivost se u služebního psa projevuje tak, že reaguje na nebezpečí agresí. Nepřátelskost patří k vlohám, které lze správnou metodikou výcviku ovlivnit a podpořit. Sebejistota je nejdůležitější psychická vlastnost služebního psa. Sebejistota služebního psa je ovlivněna mnoha vlohami, z nichž některé jsou ovlivnitelné výcvikem a jiné nikoliv. Sebejistota závisí především na pevnosti nervů služebního psa, na jeho prahu dráždivosti. Na tom, jak například reaguje na příchozího figuranta při nácviku obran. Prahy dráždivosti teorie rozděluje do tří skupin. Slabé podráždění, silnější podráždění, střední práh dráždivosti. Služební pes se středním prahem dráždivosti je nejvhodnějším psem k výcviku díky pevným nervům. Je velmi ceněný pro svou vyrovnanou povahu, pohyblivost, temperament. Pevnost nervů je vrozená vlastnost služebního psa a jsou výcvikem neovlivnitelné. Se sebejistotou služebního psa je rovněž spojena jeho vnímavost, sebevědomí a v neposlední řadě reakce na vnější podněty. Odolnost služebního psa vůči zátěži je dána spolupůsobením různých vloh. Nejpodstatnější je vytrvalost, která je dána kondicí a konstitucí služebního psa. Temperament je dán psychikou služebního psa, jeho schopností rychle reagovat na různé podněty, které přicházejí z vnějšího prostředí. Schopnost prosadit se, soutěživost je vlastnost, která je ovlivněna mnoha vlohami např.: pudem dominance, uvědomění si vlastní síly. Ovladatelnost služebního psa rozumíme ochotu služebního psa zapojit se do smečky. Ovladatelnost je řízena těmito vlastnostmi a vlohami: podřízenost, dominantní pud, sebejistota.

„Přirozená vůdčí síla se vždy projevuje jako ovladatelnost, kterou projevují podřízení jedinci vůči autoritě jedince výše postaveného. Takový pocit vůči autoritě

si, ale ochranný pes vytvoří jen tehdy, když už měl příležitost zažít společnost fyzicky, anebo psychicky vyspělého jedince, kterého se naučil respektovat. Tohoto psychického předpokladu poslušnosti dosáhne psovod jen tehdy, když si k psovi vytvoří jasný, a danému typu psa odpovídající vztah a bude psa cvičit individuálně.¹

1.1 Historie a vývoj služební kynologie

Kdy se stal pes pomocníkem a průvodcem člověka nám neprozrazují ani historické zápisy. Sblížení člověka se psem se vysvětluje tak, že se pes zdržoval v blízkosti lidských obydlí a živil se zbytky lidské potravy. Člověk postupem času vypožoroval, že takový pes začal bránit jeho obydlí, a tak došlo ke zdomácnění psa. Člověk začal psa využívat k různým účelům, jako byl například lov zvěře, chov dobytka, zemědělství. A na základě toho se vytvářeli skupiny psů oddělující se vlastnostmi, vzhledem a způsobem použití.²

Nejstarším povoláním člověka byl lov zvěře a lze se tedy domnívat, že to byl právě lovec, který jako první používal pro svou potřebu psa. Člověk začal využívat jeho předností spočívající v jeho ostražitosti, mimořádných čichových a sluchových schopnostech. Pes se stal ochráncem jeho obydlí, pomocníkem na lovu a posléze i v pastevectví. Ostražitost a pohotovost přiblížili psa k člověku. Jeho oddanost a věrnost založily ono pouto, jež není mezi člověkem a jinými zvířaty. Pro tyto vlastnosti, užitečnost a služby byl pes opěvován i starověkými kulturními národy. Člověk se zajímal o to, jak psa co nejlépe využít ke svým účelům a snažil se jeho vlastnosti vylepšit. Proto vybíral takové psy, kteří měli kladné vlastnosti, a vyšlechtit je k dalšímu použití.³

¹ MÜLLER, M. *Výcvik ochranného psa: chov, výcvik, zkoušky a hodnocení*. I. vydání, Praha: Brázda, 2009, 978-80-209-0368-6

² RULC Jiří, *Dějiny Československé služební kynologie*. Praha: CanisTR, 2014, ISBN 978-80-904210-8-0

³ CHRTEK a kolektiv, *Speciální výcviky psů*. Praha: Naše vojsko, 1955, ISBN 1308/3-4-079

Začátky kynologie v českých zemích

Z historického hlediska jsou počátky kynologie nejvíce spjaty s kynologií zabývající se lovem zvěře. Dobové prameny uvádějí, že již Karel IV., římský císař a český král (1316-1378), měl na hradě Karlštejn rozsáhlý psinec, kde se mu lovčí starali o chov loveckých psů. V průběhu 16. - 19. století bylo naše území oblíbeným loveckým místem rakouskouherské monarchie a tomu musela odpovídat úroveň chovaných psů. Lovečtí psi z českých zemí měli v celé Evropě tu nejlepší pověst.⁴

V podmínkách, kde vznikaly první kynologické organizace, ze kterých je nejvíce znám spolek myslivců založený v roce 1848 v Mělnici, který měl ve svých stanovách zakotvenou i povinnost pečovat o chov čistokrevných loveckých psů. Na něj v roce 1883 navázal Ústřední spolek pro ochranu honby a chov loveckých psů. V tomto spolku byla založena také naše první plemenná kniha, která nesla název Kniha kmenorodová. Lovecká plemena měla jasně vyznačena pravidla pro využití psa při výkonu práva myslivosti. U ostatních plemen byla, vzhledem k různorodému použití psů, situace trochu složitější.⁵

Přesto v roce 1898 vznikl Zemský spolek chovatelů ušlechtilých psů, který zavedl tzv. Zemskou knihu rodokmenů psů a jejich jmenný rejstřík. Tento spolek pořádal v letech 1899 a 1901 v Praze Zemské výstavy, kterých se zúčastnilo stovky psů. Činnost zemského spolku ukončila I. Světová válka. Na přelomu 20. století začaly vznikat první organizace, které můžeme přirovnat k dnešním chovatelským klubům. Chovatelé a cvičitelé psů velice těžce snášeli jednací jazyk, kterým měla být němčina. Opětovně se u nás začala kynologie organizovat až kolem roku 1919. V roce 1925 vychází publikace *Československá kniha rodokmenů*, kterou vydal Československý lovecký a kynologický říšský svaz. Jsou v ní uvedeny všechny služební řády a zejména pak zkušební řád pro policejní psy. Z historického hlediska je zajímavý seznam tehdejších chovatelských stanic

⁴ RULC Jiří, *Dějiny Československé služební kynologie*. Praha: CanisTR, 2014, ISBN 978-80-904210-8-0

⁵ RULC Jiří, *Dějiny Československé služební kynologie*. Praha: CanisTR, 2014, ISBN 978-80-904210-8-0

a také výstavní katalogy připomínající seznam psů různých plemen od německých krátkosrstých ohařů, přes německé ovčáky až po bruselské sifonky.⁶

1.2 Počátky kynologie v četnické službě

Přednosti psů jsou lidstvu známi již od starověku. Samotné počátky využití psovodů se psy ve službě mají své kořeny až v období habsburské monarchie. Již naši předci hlídající státní hranici znali velmi dobře dovednosti psa při výkonu strážní služby.⁷

Metodická příručka Poučení o službě pro zemské četnictvo (vydaná roku 1851), Hlava I. Poučení všeobecné, obsahuje stať, která se zabývala důrazem na chování a vystupování četníků na veřejnosti. Četník musel být člověk vážný, vědom si své důležitosti vyplývajícího z jeho poslání. Za jeho významnou vlastnost byla považována ráznost a suverenita ve styku s obyvatelstvem. Četníci měli zakázáno důvěrně se vést za ruce, kouřit na ulici a při vcházení do soukromých bytů. Dále nesměli sebou vodit psy.⁸

Ustanovení služební instrukce pro rakouské četnictvo obsahovalo zcela nepochopitelný zákaz vodění psů do služby. Důvodem byly snaha vyhnout se posměchu ze strany obyvatelstva. Je tedy jasné, že se s využitím služebních psů v bezpečnostní službě vůbec neuvažovalo. A to přesto, že se v sousedním Německu chovem a výcvikem policejních psů zabývali již na počátku 18. století. Nejdříve se používala plemena, jako jsou boxeři, dobrmani, knírači, němečtí ovčáci apod. Koncem 19. století se začal pes běžně využívat v pohraniční, četnické a policejní službě. Rakouský vyšetřující soudce dr. Hans Gross, profesor trestního práva na německé univerzitě v Praze a ve Štýrském Hradci a také autor 10 příručky pro vyšetřující soudce vydané v roce 1895 (ve které poprvé použil pojem kriminalistika), popisuje, že dobře vycvičený pes, doprovázející četníka při

⁶ RULC Jiří, *Dějiny Československé služební kynologie*. Praha: CanisTR, 2014, ISBN 978-80-904210-8-0

⁷ RULC Jiří, *Dějiny Československé služební kynologie*. Praha: CanisTR, 2014, ISBN 978-80-904210-8-0

⁸ MACEK Pavel, UHLÍŘ Lubomír, *Dějiny policie a četnictva I*. Themis, 1997, ISBN 80-85821-52-4

výkonu služby, byl by pro něho výbornou pomůckou a nazývá ho „Begleithund“ (psem doprovodným). Mluví-li se o psu četníka, není tím, jak snad mnozí myslili, míněn nějaký krvežíznivý pes, jako byli před 200 lety chováni na Kubě a používání v Americe k chytání uprchlých černošských otroků. Mohlo by se zajisté takového psa také použítí, aby vedl četníka po stopě zločince, ale účel četníkovy psa má být zcela jiný. Tento pes má být především věrným, vždy bdělým a pozorným průvodcem četníka na jeho těžkých obchůzkách, průvodcem, který, je od přírody vyzbrojen daleko ostřejšími smysly. Mnohem více zpozoruje než člověk, a může proto četníka předem upozornit na hrozící nebezpečí, na přítomnost osob, na schované pohozené věci a na mnoho jiných okolností, které by on sám vůbec neměl čas postřehnout. Hans Gross v počátcích instituce policejních psů uváděl tyto úkoly: k ochraně četníka bdělostí, donášení zpráv a hledání. Dále doporučoval četnické zprávě zavedení psů, kdy jde zejména o využití jejich vrozených vlastností. Dále poukazoval na to, že se dá vycvičit jakýkoliv pes, přičemž prý otázka nákladů není důležitá.⁹

1.3 Četnická kynologie po roce 1900

Jedním z prvních zakladatelů četnické kynologie na našem území byl český četnický rytmistr Theodor Rotter. Byl průkopníkem při využívání německého ovčáka k pátrání po tzv. horké stopě. Theodor Rotter navštívil kurz pro výcvik služebních psů v německém Saarbrukenu.¹⁰

„Vrátil se do tehdejšího svého působiště na Kladno, koupil jsem z vlastních peněz dva vhodné psy a jal jsem se je cvičit s pomocí dvou četníků-psovodů podle zkušeností, jichž jsem nabyt v Saarbruckenu. Jakmile psi byli vycvičeni, podal jsem návrh na ministerstvo zeměbrany, tehdy k otázce té kompetentnosti, aby byli přiděleni četníkům, jako nepostradatelní pomocníci, a to nejen pro službu bezpečnostní, ale i pátrací...“ Jak se dalo očekávat narazil Rotterův návrh na zavedení psů v četnické službě na odpor. Poukazovalo se hlavně na § 10

⁹ RULC Jiří, *Dějiny Československé služební kynologie*. Praha: CanisTR, 2014, ISBN 978-80-904210-8-0

¹⁰ RULC Jiří, *Dějiny Československé služební kynologie*. Praha: CanisTR, 2014, ISBN 978-80-904210-8-0

služebního předpisu, který přímo zakazoval četníkům vodit s sebou psy při služebních úkonech.¹¹

1.4 První policejní pes

Po předchozích průtazích byl první ovčácký pes koupený počátkem roku 1909 pro bezpečnostní službu c. k. četnictva v Čechách, a to zásluhou zmiňovaného četnického nadporučíka Theodora Rottera v té době působícího na Kladně. Šlo o nákup dvou psů jménem Vlk a Vlčka. Tito dva psi, kteří se velmi rychle zapojili do služby, zajistili mnoho následovníků. Rotter nechal později vybudovat ve dvoře četnických kasáren na Kladně psinec pro policejní psy. První předvedení policejních psů proběhlo v říjnu roku 1909.¹²

Jak uvedl časopis Svět zvířat 1909: „V sobotu dne 13. října 1909 o třetí hodině odpoledne koná se zkouška s četnickými psy z Kladna v Praze v budově policejního ředitelství. Měli jsme za velkou odvahu pana nadporučíka Rottera, předstoupiti se psy, kteří byli před půl rokem zakoupeni a byli úplně bez drezury, téměř před všechny representanty pražské policie, tedy před nejpovolanějšími odborníky. A skutečně dostavilo se k nevídanému tomuto divadlu skoro všechno úřednictvo pražské policie, a sice pánové:

Policejní ředitel dvorní rada Křikava, vládní rada Zerboni, šéf bezpečnostní stráže a centrální inspektor Rehne, vrchní inspektor bezpečnosti stráže Svoboda, šéf bezpečnostního departmentu Protivenský, dále komisaři Knotek a Drašner s incipienty Plaškou a Vaňáskem, ředitel pomocných úřadů Vejřík včetně okresních inspektorů, z nichž jmenuji pány: Kláse, Mučku, Korbeláře, Adamičku, Nebeského, z revírních inspektorů byli přítomni pánové: Kučera, Steiner, Linhart, Enhuber, Sychrava a Vrťátko.

Četnický nadporučík Theodor Rotter z Kladna dostavil se dvěma četnickými psy, a sice s dobrmanským pinčem Petarem a fenou německého ovčáka Vlčkou z Klamovky. Psi byli předvedeni kladenskými četnickými závodčími panem

¹¹ RULC Jiří, *Dějiny Československé služební kynologie*. Praha: CanisTR, 2014, ISBN 978-80-904210-8-0

¹² RULC Jiří, *Dějiny Československé služební kynologie*. Praha: CanisTR, 2014, ISBN 978-80-904210-8-0

Růžkem a panem Kopeckým, kteří jsou jejich ošetřovateli a dressery. Ovšem náleží T. Rotterovi nejhlavnější zásluha, že vycvičil předem jmenované pány závodčí, jak mají své psy vésti k dokonalé drezuře.

Na dvoře policejního ředitelství v Bartolomějské ulici sestavilo se policejní úřednictvo ve velký polokruh. Nádvorní okna budovy byla čteně obsazena policejním mužstvem. Vše s napětím pozorovalo výkony předvedených psů Petara a Vlčky.

Nadporučík Rotter měl stručnou, ale velmi dobře promyšlenou přednášku o výcviku posledované triky ve hledání různých předmětů. Tak našli věci v písku zahrabané, přes barrieru zahozené, ba i v druhém sousedícím dvorku uschované...“

Rotterova snaha měla, ale malý vliv uvnitř četnictva, a tak nadále pokračoval v propagaci. V roce 1910 bylo konečně výnosem ministerstva zeměbrany nařízeno prozatím na zkoušku přidělit psy k pátrání četníkům a bezpečnostní službě. „Tehdy platný četnický zákon a § 65 četnického služebního předpisu činily největší obtíže, jak realizovat původní návrhy. Jednalo se hlavně o zásadní otázku, smí-li se pes použít, jsou osoby při výkonu své služby ohroženy útokem zločince, nebo jde-li o to, zločince psem zadržet (psem na zločince útočit)¹³

Brzy na to, za podpory rytmistra Rottlera byly na zkoušku zařazeni tři policejní psi s proškolenými psovody na stanicích v Ostravě, Karviné a Fryšták. Policejní pes se v té době používal převážně jako pes hlídací a dále jako pes doprovázející četníka. Rovněž se používal jako pátrací, a to buď k vypracování pachové stopy nebo k překonání odporu zločinců či k jejich zadržení na útěku. Na toto téma se však rozvinula široká diskuse právníků o přípustnosti použití psa proti osobě, na jejichž závěr přijali stanovisko, že je použití psa proti osobě vzhledem k nedostatku zákonných ustanovení vyloučeno. Rovněž bylo zakázáno používat policejní psy k vyhledávání uprchlých dětí, aby se zabránilo poranění. Po mnohých úvahách

¹³ RULC Jiří, *Dějiny Československé služební kynologie*. Praha: CanisTR, 2014, ISBN 978-80-904210-8-0

našlo tehdejší ministerstvo zeměbrany východisko a vydalo pokyn podle návrhu Theodora Rottlera, jak ve službě používat vycvičené služební psy.

„Psa smí ve službě použít k tomu určený četník-psovod jen tehdy, je-li pes řádně vycvičen, úředně komisí vyzkoušen a výslovně jako, služební pes označen. Jedině v tom případě pak počítá se služebním psem jako zbraň, které smí četník použít za okolností zákonem přesně vymezených proti nebezpečnému zločinci...“¹⁴

1.5 Současný stav služební kynologie u Policie České republiky

U Policie České republiky je v současné době policisty využíváno celkem 714 služebních psů s platným atestem použití. U krajských ředitelství policie a útvarů s celostátní působností je v současné době zařazeno do výkonu služby 413 psů výjezdových, hlídkových a strážních a 278 psů vycvičených pro speciální použití. Oddělení služební kynologie jsou u krajských ředitelství organizačně začleněna pod odbory pořádkové policie krajských ředitelství. Na oddělení služební kynologie působí tzv. skupina speciálních kynologických činností kde jsou k výkonu služby zařazeni psovodi se speciálně vycvičenými psy v rámci kraje i mimo něj na detekci omamných a psychotropních látek, výbušnin, akceleraantů hoření, zbraní, bankovek, lidských ostatků, metoda pachové identifikace. Na oddělení služební kynologie dále působí skupina základních kynologických činností, kde jsou zařazeni psovodi k výkonu služby s přiděleným služebním psem s platnou kategorií použití výjezdového psa V nebo psa hlídkového H. Tito policisté provádějí výkon služby ve svěřeném úseku dle instruktáže a převážně dle požadavků útvaru. Psovodi s přidělenými služebními psy jsou servisem pro ostatní útvary policie. Psovodi s přiděleným služebním psem s atestem výjezdového psa jsou převážně využíváni k vypracování pachové stopy v terénu i ve frekvenci, k vyhledání vystřelených nábojnic, k vyhledání věcí mající přímou souvislost s daným trestným činem, k vyhledání a následnému označení ukryté osoby v objektu, v terénu. Psovodi s přiděleným služebním psem s atestem hlídkového psa jsou dle zákona rovněž využíváni k vypracování pachové stopy, ale v tomto případě k vypracování stopy menšího stáří, vyhledání ukryté osoby

¹⁴ RULC Jiří, *Dějiny Československé služební kynologie*. Praha: CanisTR, 2014, ISBN 978-80-904210-8-0

v objektu, terénu. Specifikem hlídkových psů je jejich využívání při fotbalových utkáních a demonstracích. Mnohdy se upotřebitelnost pátracích a hlídkových psů prolíná. Záleží na aktuální bezpečnostní situaci a potřebě použití. Mnohdy je třeba nasazení většího počtu psů, např.: při pátrací akci po dítěti nebo přestárlé osobě. V tomto případě jsou do služby povoláni i psůvodi kteří zrovna nejsou zařazeni do výkonu služby. Služební psi jsou rovněž velmi často a s oblibou využíváni při prezentaci policie formou dynamických ukázek, které jsou velmi oblíbené.¹⁵

1.6 Plemena služebních psů

V dřívější době se na pojem čistokrevné plemeno služebního psa příliš nehledělo. Daleko podstatnější bylo účelové využití služebního psa. Pojem čistokrevné plemeno je poměrně nového data. Plemenem psů se rozumí skupina psů, která má společný původ, určité osobité, stejné předávané vlastnosti a exteriér. Exteriérem služebního psa rozumíme jeho vnější vzhled a stavbu jeho těla složený z kladných a záporných hodnot jeho těla, který spolu s povahovými vlastnostmi zvířete tvoří dohromady standart daného plemene. Mezi služební a pracovní plemena patří německý ovčák, doberman, knírač velký, střední, malý, rotvajler, boxer, erdelteriér, briard, novofoundland.¹⁶

V současné době jsou u Policie České republiky převážně využívány tato plemena: německý ovčák, belgický ovčák Malinois, belgický ovčák Tervueren, rotvajler. Nejpoužívanějším služebním plemenem je německý ovčák. Německý ovčák je pes velmi pevného konstitučního typu, je všestranně použitelný díky své vyrovnané povaze a pohyblivosti. Belgický ovčák Malinois je rovněž velmi často využíván ve službách policie pro svou dynamiku a neohroženost nachází své uplatnění v obraných pracích. Výše uvedení služební psi jsou využíváni jak na skupině základních kynologických činností, tak na skupině speciálních kynologických činností. To, že mají tak široké uplatnění, svědčí mnoho o jejich vyrovnané povaze a typu vyšší nervové činnosti. Na skupině speciálních

¹⁵<https://www.policie.cz/clanek/odbor-sluzebni-kynologie-a-hipologie-904727.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

¹⁶ HRUŠOVSKÝ Josef. *Pes a jeho výcvik*. Vyd. 2, (dopl. a přeprac.). Praha: Naše vojsko, 1990. ISBN 80-206-0091-4

kynologických činností jsou v současné době využívány i jiná plemena. Například Bordel kolie, Labradorský retrívr, Jack Russell teriér apod. Tyto plemena našla u Policie České republiky, Celní správy své uplatnění u speciálně kynologických činností díky své vytrvalosti a menšího vzrůstu, např.: při vyhledávání omamných a psychotropních látek, zbraní v dopravních prostředcích, bytech apod. K výkonu služby jsou využíváni jak služební psy, tak feny, záleží na použitelnosti. Není vyloučeno, aby služební fena nemohla být použita při zajištění bezpečnosti a veřejného pořádku při fotbalovém utkání, když má k tomu odpovídající atest a je tedy vhodná pro tuto práci.

2 Výcvik služebních psů

Podstatou výcviku služebního psa spočívá ve správném působení na jeho centrální nervovou soustavu prostřednictvím smyslových orgánů s cílem vytvořit stálé návyky na specifické povely pro praktické využití ve službě.

Správná péče o služebního psa má rozhodující význam na jeho praktickou upotřebitelnost. Vážné nedostatky v krmení, napájení, hygieně, ustájení a v pracovním vytížení můžou způsobit poruchy zdravotního stavu služebního psa.

2.1 Reflex a dělení reflexů

Působí-li na organismus služebního psa nějaký podnět, hovoříme o podráždění. Toto podráždění dělíme na podráždění, které přichází z vnějšího prostředí např, když psovi sedne na čumák otravný hmyz a podráždění, které přichází z vnitřního prostředí např.: pes onemocní zánětem zvukovodu. Tohle podráždění u psa vždy vyvolá určitou reakci, pokud není ve stadiu útlumu, například spánku. Reflex je tedy odpověď organismu na podráždění. Reflexy dělíme na podmíněné a nepodmíněné. Podmíněné reflexy jsou takové, které pes získal z životních zkušeností nebo to čemu ho naučil člověk. Nepodmíněné reflexy jsou takové, které jsou psovi vrozeny. S těmito reflexy se pes rodí a jsou trvale předávány dědičností. Z hlediska praktické upotřebitelnosti služebního psa samotné nepodmíněné reflexy nepostačují k jeho upotřebitelnosti. Je nezbytné, aby se u služebního psa vypracovaly reflexy podmíněné. Z hlediska praktického

využití mají tyto podmíněné reflexy takový význam, že služební pes po daném povelu reaguje tak, jak jsme jej naučily.

Mezi základní nepodmíněné reflexy řadíme dýchací, rozmnožovací, mateřský, pokrmový, pohybový, obraný, Nepodmíněné reflexy se dále dělí na jednoduché a složité. Jednoduchým nepodmíněným reflexem je např.: přivírání víčka. Složitým nepodmíněným reflexem je např.: přijímání potravy.

Podmíněné reflexy se vypracovávají na základě podnětů. Podněty dále děláme na podmíněné a nepodmíněné. Mezi podmíněné podněty řadíme např.: povel, posunek, zvukový povel, pach při pachové práci. Mezi nepodmíněné podněty patří např.: trhnutí vodítkem, tlak psovoda na záď psa.

„Pro vypracování podmíněného podnětu je třeba dodržet pět základních podmínek: Podmíněný a nepodmíněný podnět musí působit společně, podmíněný podnět musí o 1 až 2 sekundy předcházet před nepodmíněným, pozornost psa nesmí být odváděna od požadovaného výkonu, síla podnětů musí být v určité relaci. Nepodmíněný podnět musí být silnější než podnět podmíněný. Nepodmíněný reflex, na jehož základě se vypracovává reflex podmíněný musí být v dostatečném stavu dráždivosti. Působení podmíněných a nepodmíněných podnětů musí být opakované.¹⁷

2.2 Útlumy a jejich dělení

Útlum se u služebního psa projevuje zánikem původní reflexní činnosti. Z hlediska praktické upotřebitelnosti je nutné se jich vyvarovat při výcviku kdy je to nežádoucí. Pro pochopení teorie útlumů je třeba mít znalosti v teorii reflexů a je naprosto nezbytné pochopit teorie vypracování podmíněného reflexu. Útlumy dělíme na podmíněné a nepodmíněné. Mezi podmíněné reflexy řadíme: uhasínající útlum, diferenciacní útlum, opožďující se útlum.

¹⁷ HRUŠOVSKÝ Josef. *Pes a jeho výcvik*. Vyd. 2, (dopl. a přeprac.). Praha: Naše vojsko, 1990. ISBN 80-206-0091-4

Uhasínající útlum

Vypracování podmíněných reflexů není trvalé. Pes je živý organismus není to naprogramovaný stroj. Reflexy se vypracovávají za soustavného působení podmíněných a nepodmíněných podnětů, které známe z teorie reflexů. Při vynechání některého z těchto podmíněných nebo nepodmíněných podnětů při výcviku může dojít k uhasnutí podmíněného reflexu. Platí zde pravidlo soustavného opakování podmíněného i nepodmíněného podnětu, které jsme zmiňovali v podmínkách vypracování podmíněného reflexu. Samozřejmě v této souvislosti platí i podmínka, že služebního psa začínáme cvičit v lehkém prostředí bez rušivých vlivů a dalších podmínek pro vypracování podmíněného reflexu.

Diferenciační útlum

Diferenciační útlum umožňuje psu rozlišovat-diferenciovat různé sluchové, čichové a zrakové podněty. Tento druh reflexu se velmi dobře rozvíjí na základě pokrmového reflexu a metodice výcviku. Je složitější tento útlum vypracovat u služebních psů, kteří mají velmi silně vyvinutou obranou reakci. Je tedy na zvážení profesionála, psovoda, zdali je vůbec vhodné u takového psa diferenciační podnět vypracovávat nebo zvážit možnost jiného využití služebního psa z hlediska praktické upotřebitelnosti, např.: pro speciální použití na obranné práce bez použití pachových prací. Pro vypracování diferenciačního útlumu má velký význam metodika výcviku. Dělat věci stejně ve výcviku, při tréninku a při ostrém výjezdu. Naučit služebního psa např.: při uvádění na stopu stejnému obradu v tréninku i při ostrém výjezdu. Před stopou si ho položit, rozhodit stopovací vodítko za něho. Dát mu vodítko pod jednu nohu a teprve potom použít podmíněný podnět ve formě povelu hledej stopa. Důležité je, aby toto bylo prováděno vždy stejně. U pachových prací je to zvlášť velmi významné. Do této problematiky dále řadíme vyhledání předmětů, vyhledání vystřelených nábojnic. Služební pes v případě pachových prací spadající do problematiky výjezdového psovoda musí mít možnost diferenciovat na kterou z těchto problematik nastupuje.

Opoždující se útlum

Opoždující se útlum má velmi velký význam při výcviku služebních psů spojený s čekáním a s výdrží. Z hlediska praktické upotřebitelnosti služebního psa má zásadní význam při výcviku dlouhodobého odložení a aportování. Aport je považován za velmi náročný cvik, protože se skládá z mnoha částí a bez vypracování diferenciatního útlumu není možné jeho zvládnutí. Psovod při tomto cviku vysílá psa pro aport až na povel přezkušujícího podmíněným podnětem prostřednictvím povelu vpřed. Ještě, než pes překoná překážku a dopadne na zem musí dát psovod další nepodmíněný podnět prostřednictvím povelu aport. Na tento povel pes uchopí aport a vrací se přes překážku zpět ke psovodovi před kterého usedá. Až na povel přezkušujícího psovod dá psovi povel pust'. A na další a poslední pokyn přezkušujícího dá psovod povel k noze. Teprve tady cvik končí.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že pro praktickou upotřebitelnost služebního psa je vypracování uhasínajícího útlumu nežádoucí a vypracování útlumu diferenciatního a uhasínajícího útlumu je pro praktickou upotřebitelnost žádoucí.

Nepodmíněné útlumy

Dělíme je na vnější dočasný útlum. Jedná se o rušivé podněty v prostředí, ve kterém cvičíme. Např: zvuky vlaku, autobusu, hluk dětí. Tady se opět uplatňuje podmínka, která platí při vypracování podmíněného reflexu, že začínáme od jednoduššího ke složitějšímu. Začínáme cvičit a vypracovávat podmíněný reflex na základě podmíněných a nepodmíněných podnětů v klidovém prostředí a teprve po zvládnutí cviku v klidovém prostředí začínáme tento cvik procvičovat např.: na vlakovém nádraží a snažíme se služebního psa na tyto vnější podněty přivyknout.

Je otázkou z hlediska praktické upotřebitelnosti, do jaké míry je toto u služebního psa žádoucí například v případě přivykání si na hluk větší skupiny lidí.

Vnější trvalý útlum je u služebního psa vyvolán trvalým rušivým podnětem při výcviku služebního psa. Jedná se například o přítomnost háravé feny, kdy pes nereaguje na daný povel, a běží za fenou. Mezi vnější trvalé útlumy řadíme bolest nebo nemoc.

Pro trvalé vypracování podmíněného reflexu má zásadní význam Ochranný útlum, který je závislý na síle a množství opakování podmíněných a nepodmíněných podnětů. Platí pravidlo, že méně znamená více. Budeme-li služebního psa cvičit do úmoru nevypracujeme ho rychleji. Naopak u psa vypracujeme ochranný útlum a pes nebude na dané povely reagovat.

Jakmile se útlum rozšíří po celé kůře velkého mozku, nastává spánkový útlum. Můžeme ho pozorovat např.: při odložení nebo při zákazu nežádoucí činnosti.

2.3 Přirozené vlastnosti psa

Zděděné vlastnosti, které pes zdědil po svých předcích lze využít pro praktické využití pro služební účely. Tyto zděděné vlastnosti je třeba výcvikem rozvinout a podpořit.

Z vrozených vlastností nejčastěji využíváme jeho obrannou reakci, čich, sluch a zrak. Závisí na druhu praktické upotřebitelnosti služebního psa, kterou z těchto vrozených vlastností nejvíce využijeme.

Obranná reakce

Obranná reakce je psovi vrozená. Jedná se buď o aktivní nebo pasivní obrannou reakci. Obranná reakce se odvíjí od typu vyšší nervové činnosti služebního psa. Máme čtyři základní typy vyšší nervové činnosti: sangvinik, melancholik, choleric, flegmatik).

Čich

Čich je nejdůležitější smysl psa. Psovod působí na psa jako komplexní podnět. Znamená to tedy, že služební pes vnímá psovoda všemi svými smysli. Psovod ovlivňuje psa svým pachem, svou polohou, rychlostí chůze, hlasem, intonací hlasu.

Služebního psa zajímají pachy a toho je třeba využít. Aby pes sledoval pachovou stopu, na které máme zájem musíme ho to cílevědomým a odborným výcvikem naučit. Opět i zde platí podmínka pro vypracování podmíněného reflexu,

že cvičíme od jednoduchého ke složitějšímu. Pachové práce je třeba provádět v různorodém terénu a v různém prostředí. Vždy záleží a praktické upotřebitelnosti služebního psa. Výkon v pachových pracích ovlivňuje i nevhodná přeprava služebního psa spojená s jeho nepříznivou tělesnou námahou. Výcvik je nevhodnější začít se štěnětem. Rovněž platí, že ne každý psovod dokáže pro určitý výkon v pachových pracích psa vycvičit, a ne každý pes je pro takovou činnost vhodný.

Výcvik v pachových pracích klade velké nároky na odbornost psovoda. Znalost, teorie a praxe je při výcviku nezbytná. Výcvik v pachových pracích je zdoluhavý. Rychlostí se tady nic nedocílí. Pouze cílevědomým a pravidelným výcvikem lze služebního psa připravit k použití k vypracování náročných pachových stop.

Sluch

Sluch je u psa rovněž vysoce vyvinut. Pro příjem zvuku sluchovým orgánem je nejdůležitější jeho výška. Výška zvuku závisí na kmitočtu, počtu vzdušných nárazů na ušní bubínek za sekundu. Člověk vnímá výšku zvuku od 16 do 20 000 kmitů za sekundu. Trénovaný pes je schopen vnímat zvuk do výše 90 000 kmitů za sekundu.

Tyhle schopnosti lze využít při výcviku služebního psa například pro strážní službu. Pokud služební pes na zvukové signály nereaguje neznamená to, že je neslyší. Nebyl na ně vypracován podmíněný reflex.

Zrak

Anatomická stavba oka je odlišná od oka člověka. Oko psa má oddělené zorné pole. Oko psa nemá na sítnici žlutou skvrnu. Pes má na sítnici tzv. světločivé buňky. Jedná se o tyčinky, které usnadňují vidění za šera. Díky těmto světločivým buňkám vidí pes za šera lépe než člověk. V naprosté tmě v uzavřené místnosti pes nevidí.

Fyzická zdatnost

Tuto vlastnost nelze opomenout. Fyzická zdatnost služebního psa má zásadní význam při pachových pracích i obraných pracích. Netrénovaný pes bude obtížně docházet pachovou stopu na delší vzdálenost. A naproti tomu pes obranář, nevydrží při tréninku několik zákusů do ochranného obleku figuranta.

Pro praktickou upotřebitelnost služebního psa je tedy nezbytné budovat u služebního psa fyzickou odolnost.

2.4 Socializace, význam psovoda

Psovod by měl mít tyto vlastnosti:

- Sebeovládání (při rozrušení výcvik přerušit)
- Houževnatost
- Musí zvládat metodiku výcviku
- Důslednost
- Náročnost na psa i na sebe
- Vztah ke psu
- Poznávat nové metody výcviku

Během výcviku význam psovoda pro psa vzrůstá postupně. Vytvářením podmíněných reflexů ke splnění požadovaných výkonů se upevňuje vzájemný vztah ať už kladný nebo záporný, na základě všech vlivů používaných při výcviku. Kontakt se psem je důležitou stránkou a musí předcházet před započítáním samotného výcviku. Pokud není vytvořen, ta při samotném výcviku, kdy na psa klademe důraz a nároky, se tento jen stěží získává a dochází zde převážně k zápornému vztahu psa ke psovodovi. Je nutné si uvědomit, že kontakt se psem není vytvořen jednou pro vždy, ale je nutné ho stále upevňovat pamlsky, hrou apod.

Psovod nevytvoří přátelský vztah se svým čtyřnohým parťákem, když ho v 6-8 týdnech doveze z chovné stanice a ustájí ho v kotci v práci a jednou denně za ním dojde ho vyvenčit a vyčistí mu kotec. Se štěnětem je třeba být v

každodenním kontaktu. Tohle období je nejdůležitější pro takzvanou socializaci. Co zameškáte do tří měsíců štěněte, už se těžko dohání. Štěně potřebuje kontakt se psovodem. Jeho pohlázení a jeho pachy. Pravidelné procházky několikrát denně. Chození do různého prostředí. Autobusové zastávky, nádraží, obchodní domy, výtahy a podobně. Rovněž je velmi důležité chodit do přírody, aby si štěně navyklo na zvěř a v žádném případě mu nedovolit tuto zvěř nahánět.¹⁸

Správný výcvik služebního psa ať už pokud si psovod pořídí štěně nebo dostane přiděleného služebního psa vyššího věku závisí na schopnostech cvičitele. Pokud je psovod nováček na poli služební kynologie je vhodné, aby předvýchovu služebního psa převážně štěněte prováděl zkušený psovod, kynolog, který následně služebního psa předá méně zkušenému psovodovi a dále ho metodicky povede ke zdárnému složení atestu a upotřebitelnosti služebního psa pro určenou činnost.

2.5 Metody výcviku

Mezi základní metody výcviku patří:

- Chuťově dráždivá
- Mechanická
- Kontrastní
- Napodobovací

Chuťově dráždivá metoda

Podstatou chuťově dráždivé metody je přinucení psa vykonat požadovanou činnost pomocí pamlsku. Psovod použije podmíněný podnět např.: sedni, kdy stojí před psem a zvednutím pravé ruky, ve které má pamlsk přinutí psa sednout. Následně psa pochválí a dá mu pamlsk. Výhodou této metody je rychlé vypracování podmíněného reflexu a zvládnutí požadovaného cviku. Tato metoda velmi dobře upevňuje vzájemný kontakt mezi psovodem a psem. Nevýhodou této

¹⁸ HRUŠOVSKÝ Josef. *Pes a jeho výcvik*. Vyd. 2, (dopl. a přeprac.). Praha: Naše vojsko, 1990. ISBN 80-206-0091-4

metody je že nezabezpečuje naprostou poslušnost psa v rušivém prostředí. V době sytosti pes na pamlsky nereaguje a je to tedy nevýhoda.

Metoda mechanická

Při využití mechanické metody používáme jako nepodmíněné podmínky k vypracování podmíněného reflexu fyzickou sílu. Např. při povelu sedni jako podmíněný povel řekneme psovi sedni a následně trhneme vodítkem směrem nahoru pravou rukou a levou rukou přitlačíme na záď psa. Výhodou takto vypracovaného podmíněného reflexu je, že zabezpečuje naprostou poslušnost. Velkou nevýhodou této metody je, že u většiny typů psů tato metoda narušuje vzájemný kontakt mezi psovodem a psem. U agresivních psů dochází při výcviku k napadání psovoda psem a u slabších psů dochází ke strachu.

Obrázek 1 Návuk poslušnosti (vlastní zdroj)

Kontrastní metoda

Kontrastní metoda je nejvyžívanější metodou výcviku služebního psa. Jedná se o spojení metody chuťově dráždivě a mechanické. Tato metoda využívá výhody výše uvedených metod a zajišťuje naprostou poslušnost v různých podmínkách výcviku. Vypracované podmíněné reflexy jsou stálé. Vzájemný kontakt mezi psovodem a psem zůstává nenarušen.

Napodobovací metoda

Tato metoda se používá převážně u výcviku štěňat a psů kteří mají problém např.: při cviku překonání kladiny. Kdy pes, který kladinu umí překonat ukazuje mladému psovi, že to jde zvládnout. Napodobovací metoda se dále využívá při rozvíjení zloby v kruhové obraně.

Napodobovací metodu lze rovněž vhodně využít při socializaci štěněte, např.: štěně řeší v prostředí nějaký problém, vezmeme s sebou do prostředí staršího služebního psa nejlépe, se kterým štěně žije ve společné domácnosti.

2.6 Chyby při výcviku

Základními chybami, kterých se psovod při výcviku dopouští je několik:

Subjektivní chápání psa

To znamená, že psovod psovi přisuzuje schopnosti člověka-polidšťuje ho. Nepochopení individuálního přístupu k výcviku psa vzhledem k jeho ohledu na typ vyšší nervové činnosti psa.

Nadměrné cvičení psa

Nepřiměřenými nároky a nadměrným výcvikem docílíme u psa velmi často ochranného útlumu, který je pro výcvik nežádoucí.

Nesprávné používání hlasové intonace

Podmíněný podnět-povel je příliš silný a naproti tomu nepodmíněný podnět-trhnutí vodítkem je příliš slabý. Na silný hlasový podnět nebyl vypracován podmíněný reflex.

Vytváření nežádoucích dynamických stereotypů

Je vlastností kůry velkého mozku spojovat několik podnětů v jeden souhrnný úkon. Pokud jsme tohoto výsledku chtěli docílit, tak hovoříme o kladném dynamickém stereotypu. Příkladem kladného dynamického stereotypu je například aportování, které pes provádí na jeden povel. Pes vybíhá pro aport až

po povelu, uchopí jej a přináší psovodovi, vsedě před psovodem čeká na odebrání aportu a po povelu k noze přisedá do základního postoje. Pokud, ale dynamický stereotyp vznikl, aniž by byl cílem, je příčinou chyb při výcviku a jedná se o záporný dynamický stereotyp. Příkladem vypracování záporného dynamického stereotypu je například cvik překonávání překážek stále ve stejném pořadí, např.: bariéra, žebřík, jáma. Po vypracování podmíněného reflexu na povel se vytvoří nežádoucí dynamický stereotyp, kdy pes po jedné povelu překonává všechny překážky najednou. Proto je nezbytně nutné znát podstatu vytváření dynamického stereotypu, abychom se při výcviku předešly závažnějším chybám.¹⁹

Špatný postup při propracování cviků

Psovod při výcviku služebního psa nepostupuje od jednoduchého ke složitějšímu. Například když nemá u psa vypracovaný podmíněný reflex na povel lehni nemůže u psa provádět vysílání psa vpřed kde psa na povel na určenou vzdálenost do požadovaného směru odkládá.

Nesprávné používání podnětů

Psovod nesprávně používá podněty. Používá je v opačném pořadí. Například při výcviku poslušnosti při nácvi cviku sedni nejdříve trhne vodítkem směrem nahoru a teprve potom řekne psovi sedni.

Nesprávné používání povelů k přerušení nežádoucí činnosti

Psovod namísto jiných povelů používá povel fuj, například při pouštění při nácvi obranných prací.

2.7 Pomocník a jeho význam při výcviku

U řady cviků potřebujeme pomocníka. Tato role je při výcviku velmi důležitá a konečný výsledek velmi často závisí na správně provedené činnosti pomocníka. Pomocník je pro psa stejně jako psovod komplexním podnětem. Do role pomocníka je nutné vybírat nebojácné osoby, které musí být teoreticky

¹⁹ HRUŠOVSKÝ Josef. *Pes a jeho výcvik*. Vyd. 2, (dopl. a přeprac.). Praha: Naše vojsko, 1990. ISBN 80-206-0091-4

obeznámené s metodikou výcviku. Velmi důležitou roli hraje pomocník zejména při nácviku obran a pachových prací. Je nutné, aby pomocník se psovodem spolupracoval a řídil se jeho pokyny. Při nácviku obraných prací nesmí pomocník psa odradit od zákusu a vyvolávat v něm strach. Při pachových prací si musí pomocník pamatovat průběh stopy a položených předmětů pro případ, že by se mladý pes dostal do problémů. Výcvik psa pro služební kynologii nelze bez pomocníka provádět. Je proto nezbytně nutné věnovat přípravě pomocníků náležitou pozornost.²⁰

Obrázek 2 Nácvik obran (vlastní zdroj)

2.8 Pach jako podnět

Pachový mrak, který pes sleduje po stopě, která není vidět, se skládá z mnoha pachů. 1. Z osobního pachu člověka. Osobní pach člověka je směsí individuálního a regionálního prachu s částicemi kůže. Každý člověk má přesně specifický pach. Regionální pach je směsí pachů z různých částí těla. Například z podpaží, hlavy nohou. Tento pach je velmi silný. Částičky kůže vznikají odlupováním

²⁰ HRUŠOVSKÝ Josef. *Pes a jeho výcvik*. Vyd. 2, (dopl. a přeprac.). Praha: Naše vojsko, 1990. ISBN 80-206-0091-4

zrohovatělé pokožky, kterou člověk během dne ztrácí. Všeobecný pach člověka je souhrnem pachů používaných voňavek, mýdel, pracoviště, domácího prostředí, obuvi, oblečení. Naproti tomu přidružené pachy vznikají rozrušením půdy, rostlinstva a živočišstva.²¹

Obrázek 3 Návčik stopy (vlastní zdroj)

Rozhodující podmínky pro úspěšné použití služebního psa na pachové stopě

Rozhodující podmínkou, která ovlivňuje práci psa na pachové stopě je stáří stopy. Stáří stopy je jedním z nejdůležitějších činitelů úspěšného vypracování pachové stopy. Dělíme je na stopy čerstvé do 1 hodiny stáří, stopy normální od 1 do 3 hodin stáří a stopy vychladlé nad 3 hodiny stáří. Stáří stopy společně s dalšími faktory značně ovlivňuje koncentraci pachu. Vypracování čerstvé pachové stopy v letních měsících bude obtížnější než vypracování stop vychladlých v noční době. K vypracování vychladlých stop jsou využíváni služební psi se zadanou kategorií V, výjezdový psovod. Rovněž teplota vzduchu značně ovlivňuje kvalitu pachové stopy. V letních měsících dochází k silnému ohřívání země a tím pádem ke zvýšenému odpařování pachových molekul. Při zvýšeném odpařování dochází k unášení pachového mraku kolmo vzhůru, kdy se pach rozptýluje a stopa rychleji řídne. Naproti tomu v noci se ochlazuje. Zmenšuje se odpařování pachových

²¹ EIS Vilém, *Pachové práce služebních psů*. Praha: Naše vojsko, s.r.o., 2018, ISBN 978-80-206-1705-7

molekul i jejich pohyb a stopa zůstává déle čerstvá. K maximální koncentraci pachových molekul dochází při nejvyšší relativní vlhkosti. V tuto dobu jsou tedy nejlepší podmínky pro zachování stopu. Je to přibližně od 20 hodin do 06 hodin. Příznivé podmínky pro práci na stopě jsou rovněž za drobného deště a mlhy. Při silném dešti dochází k maximální vlhkosti, ale rovněž dochází s větším vsakováním vody do půdy k většímu pohlcování molekul pachu. Zdroj pachu tedy příkrývá vrstva vody. Ale i přesto, po intenzivním dešti, kdy je vypařování vody nejjintenzivnější, lze po krátké době pachovou stopu vypracovat. Na vypracování pachové stopy má také vliv tlak vzduchu. Při nízkém tlaku vzduchu je zvýšena cirkulace pachových molekul směrem vzhůru a při vysokém tlaku vzduchu se slunečným počasím napomáhá k vytvoření negativních vlivů na trvanlivost pachu. Směr větru rovněž ovlivňuje práci psa na pachové stopě.²²

3 Využití služebního psa v policejní praxi

Služební psi jsou využíváni u všech krajských ředitelství a útvarů s celostátní působností. Psovodi se služebními psy jsou zařazeni na oddělení služební kynologie u všech krajských ředitelství policie, služby cizinecké policie a ochranné službě.

Na oddělení služební kynologie jsou zařazeni psovodi specialisté a psovodi skupiny základních kynologických činností.

3.1 Skupiny speciálních kynologických činností

Skupina speciálních kynologických činností zajišťuje problematiky:

- Metoda pachové identifikace (MPI)
- Vyhledávání výbušnin (SV)
- Vyhledávání návykových látek (SD)
- Vyhledávání akcelerantů hoření (SA)
- Vyhledávání dalších zájmových látek (SX)
- Vyhledávání palných zbraní (SZ)

²² EIS Vilém, *Pachové práce služebních psů*. Praha: Naše vojsko, s.r.o., 2018, ISBN 978-80-206-1705-7

- Vyhledávání lidských ostatků nebo pozůstatků (SM)

Všechny výše uvedené problematiky nacházejí u police široké uplatnění, jak už při ostrých výjezdech, tak při prezentaci služebních psů. Těžko se dá říct, na kterou problematiku je složitější a náročnější výcvik služebního psa. Obecně platí, že nejvhodnější je začít se štěnětem, protože nejdůležitějším předpokladem pro úspěšné zvládnutí výcviku psa pro jednu z výše uvedených problematik je správná socializace. Služební pes se nesmí bát lidí a nesmí ho zaskočit žádné prostředí, jako jsou například nádraží, velké haly, schodiště, tmavé a stísněné prostory.

Obrázek 4 Na vtiskávání omamných látek (vlastní zdroj)

Metoda pachové identifikace

Upravuje pokyn policejního prezidenta č. 313/2017 o pachové identifikaci osob. Je metoda, kdy služební pes porovnává pach pachového vzorku osoby (PVO) s otiskem pachové stopy (OPS) nalezeném na místě činu na pachový snímač v současné době aratex, který se poté ukládá do sterilizované pachové konzervy. Porovnání provedené jedním psem se provádí po načichání pachu z porovnávací pachové konzervy. Služebnímu psovi se dá načichat silnější pach z pachového vzorku osoby, a pokud označí služební pes shodu v řadě stojících pachových konzerv, tak se dá načichat druhému služebnímu psovi z pachové konzervy s otiskem pachové stopy z místa činu, a do řady pachových konzerv se vkládá pachová konzerva s pachovým otiskem osoby. Služební pes označuje

shodu, že pachovou konzervu s pachovým vzorkem značí, buď zasednutím nebo zalehnutím. Tato metoda je velmi náročná, jak pro psovoda, tak pro psychiku služebního psa, zejména proto, že se cvičí stále ve stejném uzavřeném prostředí. Je proto velmi důležité služebního psa patřičně ventilovat při dlouhých procházkách do přírody a hrou, například s míčkem apod.

Vyhledávání výbušnin

Vyhledáváním výbušnin se rozumí výkon policejně kynologických činností za účelem vyhledání výbušnin s využitím detekce přítomnosti pachu stanovených výbušnin při plnění úkolů policie speciálně vycvičeným služebním psem. Vyhledávání výbušnin může vykonávat pouze psovod, který má odbornou způsobilost k výkonu speciálních policejně kynologických činností v oboru pachu látek, splňuje odpovídající odborné vzdělání stanovené k výkonu této činnosti se služebním psem, který má platný atest pro kategorii SV.

Seznam látek pro kategorii SV:

- Semtex 1 A (značený, neznačený),
- Semtex 1 H (značený, neznačený),
- PL-NP 10 (značený, neznačený),
- Permon 10 T,
- Perunit E,
- PL-HX 30,
- Ostravit C,
- Permonex V-19, 10 E,
- Vesuvit TN,
- Lovex D, S,
- TNT šupinkový,
- TNT náložka 75 gramů, 200 gramů,
- TATP v nevýbušném provedení,
- Oktogen-flegmatizovaný,
- Pentrit-flegmatizovaný,
- Hexogen-flegmatizovaný

Tato metoda je rovněž velmi náročná, především na výdrž psa při hledání. Služební pes mnohdy musí prohledávat rozsáhlé prostory. V současné době se nejčastěji takto vycvičení služební psi využívají při prohlídkách sportovních hal, letních hudebních produkcích a anonymních oznámeních o uložení nástražného výbušného systému nejčastěji v obchodních domech a školách. Takto vycvičení služební psi musí nástražný výbušný systém detekovat, označit pasivním způsobem, aby nedošlo k jeho následné případné explozi. Tzn., že služební pes musí nástražný výbušný systém označit pasivně, bez štěkání a hrabání. Nejčastěji se metodicky vede k tomu, aby značil zasednutím nebo zalehnutím.²³

Vyhledání návykových látek

O této metodě se široká veřejnost domnívá, že jsou psi vycvičení k závislosti na drogách. Ale opak je pravdou. Služebním psům se pouze na vtiskávají látky, které potřebujeme, aby hledali. Jednou z možných metod na vtiskání je možnost, že se sáček s drogou tzv. dýlerák vkládá do plastové trubky, která má ve svém plášti navrtány otvory, tak aby pach látky, kterou chceme psovi na vtiskát vycházel ven. Trubka je z jedné strany uzavřena na pevně a z druhé strany uzavřena uzávěrem. Tato metoda je vhodná k výcviku služebních psů, kteří jsou aportéry. Je možné takto připravenou trubku se vzorkem přivázat na provázek a trubku psovi pohazovat a přetahovat se sním se psem. Služební pes nosí v tlamě trubku, tak nozdrami vdechuje pach látky, která je uložena v sáčku v trubce. Následně trubku schováváme v lehkém prostředí a všímáme si, jaký způsob značení psovi vyhovuje, a v tomto způsobu značení ho upevňujeme. Další možností navtiskání jsou buď otevřené plastové komínky nebo komínky uzavřené, které mají ve vrchní části vyvrtaný otvor. Tato metoda je velmi vhodná k pasivnímu značení formou zalehnutí. Na rozdíl od značení nástražného výbušného systému, kde je možné značení pouze zasednutím nebo zalehnutím, je možné tyto látky značit i aktivním způsobem jakým je hrabání nebo štěkání. Po označení místa služebního psa odměňujeme žrádlem nebo balónkem. Tímto způsobem služebnímu psovi postupně na vtiskáme všechny požadované látky. Záleží na psovodovi, kterou

²³ Pokyn ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky č. 119/2017, kterým se upravuje provádění služební kynologie

látku psovi, na vtiská jako první. Obecně platí, že se vyplatí jako první na vtiskat psovi látku obtížnější jako je například pervitin.

Seznam látek, které musí služební pes vyhledat a označit pro úspěšné složení atestu SD:

- marihuana
- hašiš
- heroin
- kokain
- efedrin
- pseudoefedrin
- metanfetamin (pervitin),
- extáze

Takto vycvičení služební psi jsou nejčastěji využíváni jako servis pro útvary služby kriminální policie a vyšetřování při domovních prohlídkách, kde se předpokládá, že se bude nacházet ukrytá látka. Takto vycvičení služební psi jsou velkými pomocníky. Psod služebního psa vyše nejčastěji do obydlí za účelem nalezení OPL. Při těchto domovních prohlídkách je na místě velký počet osob účastnících se na trestním řízení a dále v těchto prostorech bývají domácí zvířata, která ne vždy jdou někam odklidit. Služební pes na tyto osoby a zvířata, popř. pachy těchto zvířat nesmí reagovat. Služební pes rovněž nesmí reagovat na zbytky jídla, které se mnohdy při domovních prohlídkách vyskytují. Psod pozná na svém psovi, kdy značí a záleží jen na něm, jestli svého služebního psa odmění, nebo pokračuje v domovní prohlídce. Na místa, která služební pes označil upozorní psod příslušníky útvaru kriminál policie, kteří se při následné důkladné prohlídce na tato místa zaměří.

Obrázek 5 Návuk vyhledávání omamných látek (vlastní zdroj)

Vyhledávání akceleraťů hoření

Vyhledáváním akceleraťů hoření se rozumí výkon policejňe kynologických činností za účelem vyhledání akceleraťů hoření použitých k úmyslnému založení požáru nebo k jiné trestné činnosti při plnění úkolů policie s využitím detekce přítomnosti pachu stanovených akceleraťů hoření speciálně vycvičeným služebním psem. Vyhledávání akceleraťů hoření může vykonávat pouze psovod, který má odbornou způsobilost k výkonu speciálních policejňe kynologických činností v oboru pachu látek se služebním psem, který má platný atest pro kategorii SA.

Seznam látek pro kategorie SA:

- benzín automobilový odpařený 50 procent,
- benzín technický,
- nafta,
- ředidlo S6006,
- ředidlo C 6000,
- toluen,
- petrolej,
- lampový olej

Vyhledávání dalších zájmových látek

Vyhledáváním dalších zájmových látek se rozumí výkon policejně kynologických činností za účelem vyhledání stanovených pachových látek pro potřeby plnění úkolů policie s využitím detekce přítomnosti jejich specifického pachu speciálně vycvičeným služebním psem (např.: vyhledávání bankovek). Vyhledávání dalších zájmových látek může vykonávat pouze psovod, který má odbornou způsobilost k výkonu speciálních policejně kynologických činností v oboru pachu látek se služebním psem, který má platný atest pro kategorii SX.

Vyhledávání palných zbraní

Vyhledáváním palných zbraní se rozumí výkon policejně kynologických činností za účelem vyhledání palných zbraní nebo jejich částí při plnění úkolů policie s využitím detekce přítomnosti po výstřelových zplodin speciálně vycvičeným služebním psem. Vyhledávání palných zbraní může vykonávat pouze psovod, který má odbornou způsobilost k výkonu speciálních policejně kynologických činností v oboru pachu látek, splňuje odpovídající odborné vzdělání stanovené k výkonu této činnosti se služebním psem, který má platný atest pro kategorie SZ.

Vyhledávání lidských ostatků nebo pozůstatků

Vyhledáváním lidských ostatků nebo pozůstatků nebo míst jejich předchozího uložení se rozumí výkon policejně kynologických činností za účelem vyhledání lidských ostatků nebo pozůstatků s využitím detekce přítomnosti specifického pachu rozkládající se lidské tkáně v souvislosti s pátráním po lidských ostatcích nebo pozůstatcích nebo místech jejich předchozího uložení při plnění úkolů policie v trestním řízení a při plnění úkolů policie na úseku pátrání po osobách a věcech. Vyhledávání lidských ostatků nebo pozůstatků může vykonávat pouze psovod, který má odbornou způsobilost k výkonu speciálních policejně kynologických činností v oboru pachu látek se služebním psem, který má platný atest pro kategorii SM.

3.2 Skupina základních kynologických činností

Na oddělení skupiny základních kynologických činností jsou nejčastěji využíváni služební psi určeni k hlídkové činnosti a výjezdové činnosti.

Hlídkovou činností se rozumí výkon policejně kynologických činností souvisejících s ostrahou objektů a plněním úkolů policie na úseku zajišťování bezpečnosti osob, majetku a veřejného pořádku. Hlídkovou činnost může vykonávat pouze psovo, který má platný atest kategorie H.²⁴

Výjezdovou činností se rozumí výkon policejně kynologických činností souvisejících s plněním úkolů policejních orgánů v trestním řízení. Činnost související s ohledáním místa činu může provádět pouze psovod, který má odbornou způsobilost k výkonu základních policejně kynologických činností se služebním psem, který má platný atest pro kategorii V.²⁵

Na skupinách základních kynologických činností plní hlídkový psy převážně úkoly související se zajištěním veřejného pořádku při fotbalových utkáních, dále při narušování veřejného pořádku v restauračních zařízeních. Hlídkový psy jsou rovněž velmi často využíváni k vyhledání ukrytého pachatele v objektu nebo v terénu. Výjezdoví psi jsou určeni především k vypracování starší pachové stopy v terénu a stopy ve frekvencích do 40 minut za optimálních podmínek. Výjezdový pes nachází své uplatnění při vyhledání vystřelených nábojnic.

4 POKYNY UPRAVUJÍCÍ PRAVIDLA VÝCVIKU V PRAXI

Vymezení základních pojmů týkajících se výcviku služebních psů je obsaženo v pokynu ředitele ředitelství služby pořádkové policie č. 119/2017 o provádění služební kynologie. Podle čl. 44 pokynu policejního prezidenta č. 145/2014, kterým se upravuje činnost služební kynologie.

²⁴ Pokyn policejního prezidenta č. 145/2014, čl. 12

²⁵ Pokyn policejního prezidenta č. 145/2014, čl. 13.

4.1 Výklad a upřesnění pojmů týkající se výcviku služebních psů

Cvičitelem psů je příslušník nebo zaměstnanec Policie České republiky, který prování východu a výcvik služebních psů za účelem upotřebitelnosti služebního psa k výkonu služby u policie.

Disciplínou se rozumí část cviků zaměřených na určitou oblast specifických činností psovoda se služebním psem.

Figurantem se rozumí psovod, který při výcvikových akcích předstírá různé chování osob, např.: protiprávní jednání, ukrývající se osobu, nezúčastněnou osobu apod. Pro potřeby přezkoušení příslušníků policie se služebními psy a který při této činnosti může přijít do kontaktu se služebním psem. Figuranta může vykonávat pouze osoba, která má odborné znalosti a zkušenosti z metodiky výcviku služebních psů odpovídající prováděné činnosti a je náležitě poučena o bezpečnosti práce při této činnosti.

Frekvencí se rozumí zastavěný prostor v území měst a obcí, ve kterém se předpokládá běžný pohyb osob.

Mladým psem se rozumí služební pes do věku 18 měsíců.

Modelovou situací se rozumí napodobení možné reálné situace akce k provedení pomocných činností k zajištění jednotlivých cviků na výcvikové akci, při kterých nepřichází do přímého kontaktu se služebním psem, např.: pokládání pachových stop, obsluha zdrojů zvuku, příprava překážek apod.

Účelem cviku se rozumí praktický cíl, ke kterému má směřovat provedení cviku, a ve výkonu služby splnění úkolů policie vyplývající ze zákona za použití služebního psa aplikací zákonných oprávnění.

Terénem se rozumí přírodní prostor mimo zastavěná území měst a obcí.

Kladečem se rozumí osoba pověřená vytvořit pachovou stopu a položit předměty podle předem určených podmínek.

Přezkušujícím je instruktor výcvikového střediska odboru služební kynologie a hipologie ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky při přezkoušení v průběhu nebo na závěr kurzu, při přezkoušení na výcvikové akci, předseda zkušební komise při mimořádném přezkoušení nebo vedoucí oddělení služební kynologie příslušného útvaru policie při změně přidělení služebního psa.

4.2 Obsah závazného pokynu ředitele ředitelství služby pořádkové policie č. 119/2017

Mimo vymezených základních pojmů, uvedený závazný pokyn obsahuje Všeobecné povinnosti výkonu služby při použití služebního psa, ke kterým patří zejména to, že služební pes je při výkonu služby zpravidla opatřen náhubkem a psovod má služebního psa upoutaného na vodítku. Dál je zde uvedeno, jakým způsobem psovodi se služebními psy získávají a obhajují atest, který musí mít pes zadáný pro danou kategorii upotřebitelnosti, aby mohl být použitelný v zákonem stanovených mezích. Dále jsou zde uvedena obecná pravidla hodnocení cviků, disciplín a soubory cviků. Kdy procentní rozdělení hodnocení pro jednotlivé stupně celkového hodnocení disciplíny a souboru

- Výborně 100-96%
- Velmi dobře 95-91%
- Dobře 90-81%
- Uspokojivě 80-70%
- Neuspokojivě 69-0%

Pro získání odborné způsobilosti psovodů jsou určeny kurzy:

a) Základní kurz pro psovody základních policejně kynologických činností pro přípravu policisty k výkonu funkce psovoda a získání odborné způsobilosti k výkonu funkce psovoda základních policejně kynologických činností.

Do kurzu nelze vyslat policistu, který nemá ukončenou základní odbornou přípravu.

b) Základní kurz pro psovody speciálních policejně kynologických činností pro přípravu psovoda k získání odborné způsobilosti k výkonu funkce psovoda speciálních policejně kynologických činností.

c) Základní kurz metody pachové identifikace pro přípravu psovoda k získání odborné způsobilosti k výkonu funkce metody pachové identifikace.

Osvědčení o odborné způsobilosti vydává psovodovi ředitelství služby pořádkové policie na základě úspěšného vykonání závěrečných zkoušek.

5 Případová studie z policejní praxe

Případová studie neboli kazuistika. Bývá charakterizována jako detailní studium jednoho či několika případů za účelem aplikace získaných poznatků při porozumění případům obdobným.

V teoretické části je popsáno, co je to pach a jaké jsou rozhodující podmínky pro úspěšné použití služebního psa na pachové stopě. Protože se jedná o jeden z nejvýznamnějších způsobů využití pátracího psa, zaměřuji se v praktické části na případovou analýzu právě z této oblasti.

Nejdůležitější je taktický postup psovoda na místě činu, zejména zodpovězení sedmi kriminalistických otázek: kdo, co, kdy, kde, jak, čím, proč. A dále se psovod musí řídit zákony a obecně závaznými právními předpisy. A poté je rozveden konkrétní případ úspěšného využití služebního psa na pachové stopě a jeho činnost je shrnuta v analýze.

5.1 Postup psovoda při použití služebního psa

Pokud dojde ke spáchání trestného činu nebo jiného protiprávního jednání a na místo je zpravidla operačním důstojníkem vyslán služební psovod, je třeba postupovat stanoveným způsobem, ale je třeba mít na paměti, že práce psovoda je jiná než práce policisty hlídkového či jiného specializovaného útvaru. Je třeba si uvědomit, že pes je živý tvor a po dojezdu na místo činu na něm bude záležet, jestli se dozvíme, kudy pachatel utekl nebo jestli najdeme odhozené předměty nebo vystřelené nábojnice a podobně.

Před každým příjezdem psovoda na místo činu je místo činu zajištěné. Po příjezdu psovoda je velmi důležité, aby získal co nejvíce informací od policisty, který byl na místě činu jako první. Na základě těchto informací se psovod rozhodne, zda například použije služebního psa k vypracování pachové stopy nebo, zdali z důvodu velkého časového odstavu od spáchání skutku nebo velké frekvence osob a dopravních prostředků zpravidla v denní době služebního psa použije pouze k průzkumu okolí. O těchto skutečnostech se psovod rozhoduje na místě činu sám.

Rozhodne-li se psovod uvést služebního psa k vypracování pachové stopy, poučí člena doprovodné hlídky, který je velice důležitý, a to z důvodu, že psovod sleduje na pachové stopě svého psa a nemá tolik času sledovat okolí.

Před odjezdem z místa činu psovod informuje hlídku OOP o výsledku použití služebního psa a kriminalistického technika o zjištěných či zajištěných stopách a průběhu sledování pachové stopy.

Po návratu na základní útvar sepíše psovod záznam o použití služebního psa a zapíše výjezd do knihy výjezdů. V případě, že dojde k zadržení pachatele služebním psem, sepíše psovod záznam o použití donucovacích prostředků.

5.2 Případ vloupání do objektu sběrných surovin s kovovým šrotem

Služební pes Galla – německý ovčák z policejní chovatelské stanice Domažlice, kategorie V – pátrací pes, narozen: 26.04.2010, evidenční číslo: 74509.

Psovod: prap. Jan Sommer. Oddělení služební kynologie Moravskoslezského kraje. Skupina základních kynologických činností Ostrava.

Výjezd psovoda vyslaného na místo činu operačním důstojníkem v noční době na případ vloupání do objektu sběrný. Po příjezdu na místo v odlehlé části Ostravy bylo zjištěno, že se do objektu sběrný vloupaly dvě podezřelé osoby, které byly vyrušeny oznamovatelem a pravděpodobně se někde v areálu ukryly. Před příjezdem psovoda se služebním psem, byl jeden z pachatelů zadržen policistou obvodního oddělení, který byl ukrytý v kontejneru s kovovým šrotem.

Po příjezdu psovoda na místo činu, byl použit služební pes k průzkumu oploceného areálu sběrný, za účelem nalezení další podezřelé osoby. Služební pes pracoval se zájmem a systematicky propátral celý objekt s negativním výsledkem. Vzhledem k tomu, že si byl oznamovatel jistý, že viděl dvě podezřelé osoby, byl uveden služební pes k vyhledání pachové stopy za oplocením sběrný v její zadní části. Služební pes pachovou stopu zachytil a začal ji sledovat po hliněném a travnatém povrchu směrem k zaparkovanému služebnímu motorovému vozidlu kriminalistického technika, který byl venku z vozidla a diskutoval s pracovníky služby kriminální policie a vyšetřování. Dalo se předpokládat, že do současné doby vypracovaná pachová stopa patřila policistům. Přes všechny okolnosti služební pes pachovou stopu dále se zájmem sledoval kolem policistů, prošel cca 10 m a minul je a pokračoval směrem za ně do travnatého porostu, kde cca po 50 m začal hrabat a štěkat. Nakonec se ukázalo, že služební pes našel na konci stopy ukrytou podezřelou osobu ležící ve výmolu přikrytou dřevěnou paletou. Podezřelý muž byl na místě předán pracovníkům služby kriminální policie a vyšetřování, kteří nevěřili vlastním očím, jelikož pachatel se ukrýval tak blízko od nich.

Obrázek 6 Policejní fena Galla (vlastní zdroj)

5.3 Analýza případu

K příkladu tohoto výjezdu bych uvedl, že je velmi důležité, aby psovod svému služebnímu psovi důvěřoval. Psovod se musí umět rozhodnout, zdali služebního psa použije nebo nikoliv. Nikde není napsáno, kdy psovod musí služebního psa na pachovou stopu uvést, ale kdy ho nemusí uvést k vyhledání pachové stopy, je uvedeno v pokynu policejního prezidenta č 145/2014 ze dne 8. července 2014, kterým se upravuje činnost služební kynologie. Zde je v části druhé v článku 8. uvedeno, že využití služebních psů mohou omezit, v krajním případě vyloučit zejména tyto okolnosti: pohyb velkého množství osob a dopravních prostředků, vlivy počasí (prudký nebo dlouhotrvající déšť, silný vítr, silný mráz, intenzivní sněžení, intenzivní sluneční záření), přítomnost nebezpečných nebo toxických látek, velký časový odstup od doby spáchání skutku, nebezpečný prostor, pro který není psovod se služebním psem náležitě vyškolen nebo vybaven.

Velmi důležitý význam o tom, zdali bude, služební pes uveden k vyhledání pachové stopy má v konkrétním případě pohyb policistů na místě činu, kteří přijedou před služebním psovodem na místo činu. V případě napadeného objektu jsou úkoly jasně dané, obklíčit objekt a vyčkat příjezdu psovoda. V daném případě se policistům před příjezdem psovoda podařilo jednoho z pachatelů zadržet.

Vzhledem k velkému pohybu osob v areálu sběrný byl služební pes uváděn za oplocením sběrný na hliněném povrchu, kde se nepohybovali policisté ani majitel sběrný. V zadní části areálu služební pes pachovou stopu zachytil. V takovém případě nikdy není jisté, zda služební pes sleduje stopu pachatele, ale je nezbytně nutné služebnímu psovi věřit, vydat se po této stopě a být velice ostražitý.

Psovod je se služebním psem nerozlučná dvojice a vzájemná důvěra je nepostradatelnou součástí úspěšného použití služebního psa.

Ihned po vystopování pachatele, který tvrdil, že si ve výmolu pod paletou jen tak zdřímnul, byla Galla psovodem patřičně vychválena a po návratu na služebnu byla odměněna čerstvým točeným salám a až poté byl sepsán záznam o použití služebního psa.

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo provést shrnutí současného stavu v oblasti služební kynologie včetně popisu využívaných postupů, metod a s tím souvisejících účinných právních norem a interních aktů řízení Policie České republiky.

Teoretická část byla vypracována na základě studia odborné literatury, účinných právních norem a interních aktů řízení Policie České republiky. Nejprve zde byly popsány počátky kynologie v četnické službě a první policejní pes, Dále současný stav služební kynologie u Policie České republiky a plemena služebních psů.

V praktické části byla provedena analýza konkrétního případu z policejní praxe týkající se použití služebního psa na místě činu. Pátrací pes je na místě činu nejčastěji využíván k vyhledání a sledování pachové stopy a k vyhledání ukryté osoby. Psovod na místě činu postupuje dle určité taktiky. Ta je v praktické části porovnávána s postupem psovoda v konkrétním případě z praxe.

Výsledkem této práce je uvedení a zhodnocení možností využití služebního psa v policejní praxi. Dobře vycvičený služební pes je i v dnešní době nenahraditelným pomocníkem. Efektivní a úspěšné použití služebního psa přináší nemalé výsledky v boji proti kriminalitě, a to jak na úseku prevence, tak i trestního řízení v podobě ušetření lidské síly a drahé techniky. Rovněž tak zkracuje pachateli trestného činu jeho beztrestní pobyt na svobodě, přispívá k jeho usvědčení a zadržení, čímž mu znemožňuje pokračování v další trestné činnosti.

Služební pes Galla byl můj druhý služební pes, kterého jsem si vybral jako štěně. Jméno Galla bylo zapsáno v evidenční knize služebního psa. Nikdy jsem ji tak neoslovil. Vybrali jsme jí jméno Megi, což velmi často na místě činu vyvolávalo otázku, jak se vlastně služební pes jmenuje. Zpracovatel z OOP si vždy na místě činu potřeboval poznačit jméno psovoda a psa a mnohdy mě slyšel, jak psa oslovuji jménem Megi a já mu potom nahlásil Galla, ev. č. 74509.

Galla bude mít v době obhajoby bakalářské práce 12 let. V současné době je už v důchodu a užívá si volného prostoru na zahradě u mojí tchýně a švagrové

kde za ni každý den docházím abych ji dopřál dlouhé procházky, jelikož má sklony k tloustnutí, a to neprospívá jejím kloubům.

Ve výjezdu Gallu (Megi) nahradil Adonis. Je to takový malý koník, který mi dělá velkou radost. V době obhajoby bude mít 5 let.

Dále mám přiděleného služebního psa Prost, kterého jsem vycvičil pro speciální použití vyhledávání omamných a psychotropních látek a Rosik je pro tuto práci velmi vhodným pomocníkem. V době obhajoby mu bude 10 let a je otázkou času, jestli ho ve službě nahradí Black Bred, border kolie, který je zatím v mém vlastnictví a cílevědomě se připravujeme k výkonu požadované činnosti.

Mým prvním přiděleným služebním psem byl Hero, na kterého když vzpomínám tak nezůstane ani jedno oko suché.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BAILEY Gwen, *Pes – výchova a výcvik*. Praha: Jan Vašut, 1998, ISBN 80-7236-090-6
- [2] EIS Vilém, *Pachové práce služebních psů*. Praha: Naše vojsko, s.r.o., 2018, ISBN 978-80-206-1705-7
- [3] HRUŠOVSKÝ Josef. *Pes a jeho výcvik*. Vyd. 2, (dopl. a přeprac.). Praha: Naše vojsko, 1990. ISBN 80-206-0091-4
- [4] CHRTEK a kolektiv, *Speciální výcviky psů*. Praha: Naše vojsko, 1955, ISBN 1308/3-4-079
- [5] MACEK Pavel, UHLÍŘ Lubomír, *Dějiny policie a četnictva I*. Themis, 1997, ISBN 80-85821-52-4
- [6] MIKULICA Vladimír, *Poznej svého psa*. Liberec: Dialog, 1992, ISBN 80-85194-26-0
- [7] MÜLLER, M. *Výcvik ochranného psa: chov, výcvik, zkoušky a hodnocení*. I. vydání, Praha: Brázda, 2009, 978-80-209-0368-6
- [8] RULC Jiří, *Dějiny Československé služební kynologie*. Praha: CanisTR, 2014, ISBN 978-80-904210-8-0
- [9] SPONA, H. *Obedience*. 1. vydání, Praha: GRADA Publishing, a.s., 2017, ISBN 978-80-271-0385-0
- [10] ŠTĚPÁNSKÝ, K. *Služební a pracovní plemena psů*. 1. vydání, Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1974.
- [11] TAYLOR David, *Velká kniha o psech*. Praha: Gemini, 1991, ISBN 80-85265-10-9
- [12] TICHÁ Vladimíra, *Kynologická příručka*. České Budějovice: Dona, 2010, ISBN 978-80-7322-140-9

Právní předpisy

[1] ČESKO, Pokyn policejního prezidenta č. 145/2014, kterým se upravuje činnost služební kynologie.

[2] ČESKO, Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017, kterým se upravuje metoda pachové identifikace osob.

[3] ČESKO, Pokyn ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky č. 119/2017, kterým se upravuje provádění služební kynologie.

Internetové zdroje

[1] <https://www.policie.cz/clanek/odbor-sluzebni-kynologie-a-hipologie-904727.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Nácvik poslušnosti (vlastní zdroj).....	27
Obrázek 2 Nácvik obran (vlastní zdroj)	30
Obrázek 3 Nácvik stopy (vlastní zdroj).....	31
Obrázek 4 Na vtiskávání omamných látek (vlastní zdroj).....	33
Obrázek 5 Nácvik vyhledávání omamných látek (vlastní zdroj)	37
Obrázek 6 Policejní fena Galla (vlastní zdroj)	44

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Přehledy skupiny základních kynologických činností
Moravskoslezského kraje za období 2018–2021

Příloha č. 2: Přehledy skupiny speciálních kynologických činností
Moravskoslezského kraje za období 2018–2021

**Příloha č. 1: Přehledy skupiny základních kynologických činností
Moravskoslezského kraje za období 2018–2021**

Kategorie služebního použití	Počet použití	Počet zadržených pachatelů	Počet vyhledaných osob	Počet vyhledaných předmětů
Hlídkový	657	1	0	0
Výjezdový	2308	33	21	155

Přehled za rok 2018

Kategorie služebního použití	Počet použití	Počet zadržených pachatelů	Počet vyhledaných osob	Počet vyhledaných předmětů
Hlídkový	648	2	1	4
Výjezdový	2389	27	23	185

Přehled za rok 2019

Kategorie služebního použití	Počet použití	Počet zadržených pachatelů	Počet vyhledaných osob	Počet vyhledaných předmětů
Hlídkový	622	1	6	0
Výjezdový	1856	33	19	114

Přehled za rok 2020

Kategorie služebního použití	Počet použití	Počet zadržených pachatelů	Počet vyhledaných osob	Počet vyhledaných předmětů
Hlídkový	685	0	0	0
Výjezdový	1586	12	18	99

Přehled za rok 2021

**Příloha č. 2: Přehledy skupiny speciálních kynologických činností
Moravskoslezského kraje za období 2018–2021**

Kategorie služebního použití	Počet použití	Počet vyžádání	Počet nálezů
Vyhledávání akcelarntů hoření	90	83	22
Vyhledání návykových látek	132	95	117
Vyhledání palných zbraní	0	0	0
Vyhledání výbušnin	108	63	0
Vyhledání lidských ostatků a pozůstatků	3	0	1

Kategorie služebního použití	Počet přijatých případů	Počet přijatých otisků PS	Počet zpracovaných případů	Počet zpracovaných otisků PS	Počet případů s pachovou shodou	Počet ztotožněných osob	Počet vyloučených osob
MPI	630	958	79	197	32	33	127

Přehled za rok 2018

Kategorie služebního použití	Počet použití	Počet vyžádání	Počet nálezů
Vyhledávání akcelarntů hoření	84	82	37
Vyhledání návykových látek	143	78	78
Vyhledání palných zbraní	0	0	0
Vyhledání výbušnin	140	55	0
Vyhledání lidských ostatků a pozůstatků	7	7	2

Kategorie služebního použití	Počet přijatých případů	Počet přijatých otisků PS	Počet zpracovaných případů	Počet zpracovaných otisků PS	Počet případů s pachovou shodou	Počet ztotožněných osob	Počet vyloučených osob
MPI	467	634	46	66	3	3	82

Přehled za rok 2019

Kategorie služebního použití	Počet použití	Počet vyžádání	Počet nálezů
Vyhledávání akcelarntů hoření	66	71	33
Vyhledání návykových látek	93	75	94
Vyhledání palných zbraní	0	1	0
Vyhledání výbušnin	52	24	0
Vyhledání lidských ostatků a pozůstatků	13	1	0

Kategorie služebního použití	Počet přijatých případů	Počet přijatých otisků PS	Počet zpracovaných případů	Počet zpracovaných otisků PS	Počet případů s pachovou shodou	Počet ztotožněných osob	Počet vyloučených osob
MPI	443	584	54	88	14	14	44

Přehled za rok 2020

Kategorie služebního použití	Počet použití	Počet vyžádání	Počet nálezů
Vyhledávání akcelarntů hoření	63	67	26
Vyhledání návykových látek	97	62	91
Vyhledání palných zbraní	0	0	0
Vyhledání výbušnin	34	16	2
Vyhledání lidských ostatků a pozůstatků	5	4	1

Kategorie služebního použití	Počet přijatých případů	Počet přijatých otisků PS	Počet zpracovaných případů	Počet zpracovaných otisků PS	Počet případů s pachovou shodou	Počet ztotožněných osob	Počet vyloučených osob
MPI	313	435	24	27	0	0	25

Přehled za rok 2021